

Svenska kyrkan i USA – en genomlysning

Stockholm
26 Oktober 2022

Anne-Louise Eriksson

Sammanfattning

Uppdraget har varit att genomlys Svenska kyrkans verksamhet i Los Angeles, San Francisco, New York, Washington DC och Florida och se över hur verksamheten kan bedrivas på ett hållbart sätt i framtiden.¹ Enligt direktiven ska ett antal förslag för den framtida organisationen presenteras.

I rapporten redogörs för bakgrund och nuläge i de fem församlingarna. De står alla relativt stabila vad gäller verksamhet och ekonomi även om nedstängningen under pandemin satt tydliga spår både vad gäller de egna intäkterna och verksamhetens omfattning. Enligt min bedömning skulle, och borde, samtliga församlingar inom några år kunna öka egenfinansieringen och själva finansiera alla lokalkostnader. Jämför med det anslag till hyra som utbetalas av SKUT idag skulle det innebära en besparing på ca 1 miljon kr.

En allvarlig brist är att samtliga församlingar sedan många år saknar församlingsinstruktion. En aktuell församlingsinstruktion med målskrivningar som svarar mot de mål SKUT har för sin verksamhet skulle ge stadga i verksamheten och motverka att verksamheten i allt för hög grad är beroende av vem som för tillfället är utsänd och för tillfället sitter i kyrkorådet. Sådana mål skulle också låta sig mätas och ge underlag i bedömningen om fortsatt stöd. Här behöver biskopen och domkapitlet i Visby ta sitt ansvar för att tillse att aktuella församlingsinstruktioner föreligger.

Det främsta skälet till att verksamheten ibland framstår som mindre robust är enligt min bedömning att medarbetarna i allt för hög grad är utlämnade åt sig själva. Nyrekryteringarna tycks ofta ta lång tid och av olika skäl avslutas anställningarna i förtid. Denna problematik har så klart påverkats av pandemi-nedstängningarna. Men en instabil tjänstesituation har utgjort ett problem också om man ser längre tillbaka i tiden.

Enligt den skriftliga instruktionen för genomlysningen ska utredningen komma med förslag om utvecklingsmöjligheter. Tre sådana presenteras i avsnitt 5. En variant är att verksamheten fortsätter i stort sett som nu men att New York och Washington DC bildar en församling. Ett annat, och det mest radikala, är att endast två församlingar blir kvar och i så fall Los Angeles och New York. Valet av just dessa två beror inte bara på att det innebär en församling på varje kust utan framför allt för att de har den mest robusta organisationen och ekonomin.

Den variant som förordas är ett mellanting mellan de två ovan nämnda och innebär att a) New York och Washington DC slås samman till en enhet, b) prästtjänsten i San Francisco flyttas till Los Angeles men med tjänst i San Francisco en vecka i månaden, c) alla fem bildar en gemensam församling med kyrkoherde i New York och församlingsherdar i Los Angeles och Florida, d) att den mobila verksamheten läggs ner men att arbetslaget under ledning av en kyrkoherde vid behov kan ta ansvar för viss mobilitet, e) att som *en församling* bära ett gemensamt ansvar för helheten både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Med andra ord skulle den ekonomiskt starka New York delen kunna stötta de andra delarna vid behov.

Detta förslag innebär förutom vissa ekonomiska besparingar för nationell nivå också den fördelen att det minskar ensamarbetet för utsänd personal och bättre säkrar en kontinuitet.

¹ För att öka läsbarheten kommer jag i den löpande texten oftast att bara ange ortsnamnen i stället för att skriva ut hela församlingens namn: Svenska kyrkan i ...

Uppdrag och tillvägagångssätt

Sommaren 2021 kontaktades jag av avdelningschef Rickard Jönsson och tillfrågades om jag kunde åta mig att genomföra en genomlysning av SKUT församlingarna i USA. Det var då inte möjligt att resa till USA på grund av de amerikanska pandemirestriktionerna, men med siktet inställt på 2022 tackade jag ja till uppdraget. Arbetet påbörjades i november 2021 i förhoppning om att det skulle vara möjligt med besök på plats under våren och tidig höst 2022.

Som riktlinjer för arbetet förelåg ”Basuppgifter vid genomlysning av församlingar”.

För att genomföra uppdraget har jag studerat verksamhetsberättelser, ekonomiska redovisningar, hemsidor och nyhetsbrev. Dessutom har jag träffat och samtalat med all utsänd personal på plats, lokalanställd personal, samtliga kyrkorådsordföranden och delar av kyrkoråden, församlingsbor och gudstjänstdeltagare och företrädare för Norska sjömanskyrkan i Los Angeles och San Francisco. Jag har samtalat med ambassadör Karin Olofsdotter och konsulär personal i Washington DC, konsul och tillika ordförande i Swedish American Chamber of Commerce i Los Angeles, Gudrun Giddings, honorärkonsul Barbro Osher, San Francisco, konsul Camilla Mellander, New York, vice konsul Anette Lemmel, Fort Lauderdale samt konsulära medarbetare i San Francisco och Fort Lauderdale.

Jag har också mött företrädare för SWEA på samtliga orter jag besökt samt Svenska skolan i Los Angeles och Florida och representanter för Swedish American Chamber of Commerce i Los Angeles, New York och Florida.

Rapporten har skrivits under våren och hösten 2022 då verksamheten börjat på nytt efter den stora nedstängning av arbetet som varit gällande under 2020 och 2021. Att bedöma verksamhet och ekonomi efter vad som nu sker eller hur det sett ut de senaste åren vore knappast rättvisande. Att återopa hur det sett ut 2019 och tidigare är också vanskligt eftersom det ännu, precis som i våra församlingar i Sverige, är svårt att bedöma i vilken grad verksamheten kan eller bör återgå till vad som varit.

Under mina församlingsbesök har jag försökt bedöma graden av engagemang, förutsättningar för utveckling och hur robust organisationen förefaller vara, både ekonomiskt och verksamhetsmässigt.

Efter en allmän inledning (1) följer en beskrivning av varje församling (2). Därefter ett avsnitt med pastoralteologiska överväganden (3) följt av en diskussion om problem och möjligheter (4). Slutligen presenterar jag några alternativa utvecklingsmöjligheter (5).

Kyrkorådets ordförande och anställda har fått se och kommentera min beskrivning av församlingen i avdelning 2 och har inte haft några invändningar mot hur församlingen beskrivits

1. Svenska kyrkan i USA – allmän bakgrund och nutida kontext

Idag bedöms cirka 179 000 svenskar vara bosatta i Nordamerika.² Men Sveriges, och därmed Svenska kyrkans, närvaro i USA sträcker sig ända tillbaka till 1630-talet då svenskkolonin Nya Sverige grundades vid Delawarefloden. Kolonin var emellertid kortlivad och erövrades av Nederländerna redan 1655. Som mest fanns där 700 – 800 svenskar och finnar. De stannade kvar också efter erövringen och det svenska språket talades i området till långt in på 1700-talet.

Den stora utflyttningen till USA skedde under 1800-talet och början av 1900-talet då fattigdom och upplevt förtryck, inte minst från den svenska statskyrkan, ledde till en stor utflyttning. En dryg miljon svenskar emigrerade till USA mellan åren 1820 och 1930. I början av 1900-talet bedöms ungefär var

² Siffran hämtad från en kartläggning genomförd av svenska ambassaden i Washington DC och återfinns även i Svenskar i världen 2022. https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2022/07/Kartlaggning-2022_Svenskar-i-varlden.pdf

femte svensk vara bosatt i USA och i dag beräknas mer än 4 miljoner nordamerikaner ha svenska förfäder. Det är emellertid inte främst dessa som Svenska kyrkan vänder sig till med sin verksamhet utan till svenskar som idag arbetar eller har arbetat, turistar och studerar under en längre eller kortare tid i landet.

Verksamhet organiserad av Svenska kyrkan bedrivs idag i följande städer/regioner i USA:

New York District med ca 30 000 svenskar³
 Washington Metro-Area med ca 2 000 svenskar
 Florida med ca 40 000 svenskar
 Los Angeles med ca 20 000 svenskar
 San Francisco med ca 10 000

Dessutom förekommer viss ambulerande verksamhet i Seattle, Huston/Dallas, Chicago och Denver

Som så ofta vad gäller Svenska kyrkan i utlandets (SKUTs) lokalisering tar historien sin början genom att verksamhet startades med inriktning på hamnar där svenska sjöman gick i land. I New York, Los Angeles och San Francisco har dagens verksamhet sina rötter i Sjömanskyrkan medan verksamheten i Florida med sitt centrum i Davie utanför Fort Lauderdale etablerats senare. Den lilla församlingen i, Washington DC kan sägas ha rötter i en svensk församling etablerad av svenskar på orten vid förra sekelskiftet.

Augustanasynoden

Den stora invandringen av svenskar under 1800-talet har gjort att de kyrkliga svensk-amerikansk banden är djupgående. Svensktalande församlingar bildades tidigt och under ledning av den svenska prästen Lars Paul Esbjörn anslöt sig dessa till norra Illinoissynoden. Organisatoriska och teologiska meningsskiljaktigheter medförde splittring och svenskarna var därefter med och bildade Skandinaviska Evangelisk-lutherska Augustanasynoden som senare, 1870 då de norsktalande församlingarna utträtt, blev Svenska Evangelisk-lutherska Augustanasynoden i Nordamerika. Organisationens uppfattade sig som en utlöpare av Svenska kyrkan och antog Svenska kyrkans kyrkobibel, kyrkohandbok och psalmbok. 1962 slogs Augustanasynoden samman med några andra lutherska samfund och bildade Lutheran Church in America (LCA). 1988 uppgick LCA i sin tur i Evangelical Lutheran Church in America (ELCA).

Under avsnittet Pastoralteologiska överväganden återkommer jag till frågan om huruvida denna djupa förbindelse mellan amerikanskt lutherskt kyrkoliv och Svenska kyrkan påverkar ställningstaganden angående Svenska kyrkans fortsatta engagemang i USA.

2. Fem församlingar på en stor kontinent

Fem svenska församlingar och viss mobil verksamhet i USA kan låta mycket men det innebär fem församlingar och några verksamhetsorter på en yta av ca 10 miljoner kvadratkilometer. Detta kan jämföras med närmare 30 församlingar i Europa på en motsvarande yta och med betydligt större närhet till hemlandet.

Nedan följer en presentation av de fem församlingarna där jag redogör för läget så som det framkommit vid besök på plats samt i de ekonomiska redovisningarna och verksamhetsberättelserna. Jag avslutar varje församlingspresentation med en kort bedömning av hur robust verksamheten och ekonomin framstår.

Los Angeles

I Los Angeles grundades en första svensktalande församling för 130 år sedan. 1888 bildade en svensk präst från Augustana synoden Angelica Lutheran Church tillsammans med 29 svenska immigranter.

³ New York district omfattar Connecticut, Maine, Massachusetts, New Hampshire, New Jersey, New York City, Pennsylvania, Rhode Island och Vermont.

Numera ingår den församlingen i Evangelical Lutheran Church of America (ELCA) och kännetecknas av socialt engagemang och en inriktning mot det latinamerikanskt präglade närområdet. Språket är sedan länge inte svenska utan spanska och engelska men minnet av ett svenskt förflutet är levande och på senare år har Svenska kyrkan ibland hyrt in sig och firat svenskspråkig gudstjänst i Angelica Church.

Svenska sjömanskyrkan och senare SKUT har funnits på plats i sjuttio år med utgångspunkt i hamnområdet San Pedro där Svenska kyrkan hyr in sig i Norske Sjömanskirkens lokaler på South Beacon Street. Den svenska församlingen i Los Angeles räknar sin historia från 1952 då Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för första gången sände en svensk präst till San Pedro.⁴ Regionen omfattar en yta som motsvarar Skåne i storlek och avstånden och den täta trafiken gör att lokaliseringen idag upplevs som mycket problematisk. För personer från östra Los Angeles-området kan det ta upp till tre timmar att ta sig till söndagens gudstjänst eller annan verksamhet i de hyrda lokalerna i San Pedro längst ut vid regionens västra kust.

I oktober 2022 har församlingen 645 registrerade medlemmar och 1 230 mottagare av sitt nyhetsbrev.

Verksamhetsområdet sträcker sig från San Diego i söder till San Luis Obispo i norr och från Stilla havskusten i väster till Las Vegas, Nevada och Phoenix, Arizona i öster. Kyrkans område är alltså halva Kalifornien samt södra Nevada och Arizona. Hela Kalifornien är 403 882 kvadratkilometer i yta att jämföra med Sveriges 450 295.

Målgruppen är svensktalande fastboende, nyinflyttade svenskar, studenter, au-pairer, turister, samt andra generationen svenskar som vill lära sig svenska och fira gudstjänster på svenska.

Ekonomi

Enligt beslut i KS har drygt 2 miljoner kronor (216 500 USD) beviljats till Los Angeles för 2022.

Intäkter och kostnader (tkr)

	2021	2020	2019
Totala intäkter	5 034	3 182	4 057
Totala kostnader	3 372	2 288	2 827
Resultat	1 662	894	1 230
Anslag från Uppsala	2 513	1 446	1 309
Andel av kostnaderna anslag från Uppsala	75%	63%	46%
Andel av totala intäkterna anslag från Uppsala	50%	45%	32%

Församlingen har haft stora kostnader under 2020 – 21 på grund av nödvändig renovering av tjänstebostaden. Trots renovering och förändrad verksamhet under pandemiåren har resultatet varit relativt högt och motsvarar under 2019 nästan hela anslaget från SKUT.

Vid årsskiftet 2021 uppgick tillgångar på knappt 1,9 miljoner USD varav drygt 700 000 USD är bundet i den fastighet församlingen äger och använder som tjänstebostad.

Församlingen har för första gången i historien inte tagit ut någon medlemsavgift under 2022 och drivit en medlemsvärnings-kampanj.⁵ De egna intäkterna utgörs delvis av avkastning av kapital men i övrigt främst av gåvor, arv och intäkter från julbasaren.

⁴ Församlingen firar alltså sjuttioårsjubileum i år (2022)

⁵ Medlemsantalet har ökat från 180 år 2021 till 645 i oktober 2022.

Lokaler

Svenska kyrkan hyr lokaler av Norske Sjømanskirken. I hyran igår ett mycket litet arbetsrum, tillgång till lokalerna en dag i veckan, gudstjänstlokal en gång i månaden och i samband med gudstjänsten och veckoverksamheten tillgång till kök och samlingslokal. Gudstjänstlokal hyrs eller lånas vid behov också i San Diego, Thousand Oaks, downtown Los Angeles och Orange County.

För att finnas tillgänglig mer centralt har assistenten disponerat ett samtalsrum hos en bekant i Santa Monica en dag i veckan utan kostnad, och samlingar har med viss regelbundenhet genomförts ”hemma hos” församlingsbor i olika delar av regionen.

Under 2022 har församlingen fått 33 000 USD i anslag till lokalhyra.

Som antytt inledningsvis utgör lokaliseringen ett stort problem. Församlingens upptagningsområde utgörs av en yta motsvarande Skånes storlek. All biltrafik utgör inte bara ett miljöproblem utan också ett hinder på grund av alla bilköer. Önskan om en mer central placering av verksamheten är stark och levande men det är långt ifrån givet *var* den bästa placeringen av ett kyrkligt center skulle vara. Los Angeles saknar ett naturligt centrum och består av ett antal olika områden. Tidskrävande resor tycks svåra att undvika. En ny placering kräver förutom en trygg närmiljö också parkeringsmöjligheter. En flytt skulle innebära ett stort ekonomiskt åtagande för församlingen. I diskussionerna om en mer centralt placerad verksamhet nämns förutom Angelica Lutheran Church också Lutheran Church of the Masters, men inte heller den är centralt placerad.

Samtal om olika typer av samverkan är dock pågående. Förutom i Angelica Lutheran Church, Los Angeles och Lutheran Church of the Master, Corona Del Mar har församlingen haft, och planerar ha, gudstjänster i King of Glory Lutheran Church, Orange County och Newbury Park, Ventura County under hösten 2022

Det finns en större tjänstebostad ca 10 minuters bilväg från San Pedro. Den har dock inte kunnat brukas på senare år på grund av bland annat mögelskador. Dessa är nu åtgärdade efter ett långvarigt renoveringsarbete. Församlingens ordförande anger i dagens valutakurs⁶ husets värde till ca 12 till 13 miljoner kronor.

Personal

All personal är lokalanställd från och med 2020 med början under augusti 2019. I Los Angeles har SKUT finansierat två tjänster: en kyrkoherde och en församlingsassistenttjänst.

Vid tiden för mitt besök finansierar församlingen dessutom en deltidsanställd kassör och en kommunikatör med ansvar för bland annat sociala medier. Dessutom finns en timarvoderad musiker som spelade vid gudstjänsterna. Hösten 2022 har detta förändrats något så att församlingen finansierar en heltidstjänst i Administration and Operation som rapporterar till kyrkorådet, samt en ansvarig för sociala medier 8 timmar/vecka. Det finns dessutom en timanställd bokförare, 6 timmar/vecka. I oktober 2022 finns därutöver en vikarierande kyrkoherde samt två kontraktsanställda musiker.

Ekumeniska kontakter och samhällskontakter

Kyrkoherden deltar i pastorsmöten med pastorer från San Pedros alla kyrkor. Det finns samarbete med Angelica Lutheran Church såsom gemensam Julotta och Luciafirande. De skandinaviska kyrkorna har gemensamma gudstjänster två gånger per år. Samarbete med en svensk pastor på Angeles Temple i Silverlake och deras Dream Center pågår på den diakonala sida.

Det finns idag också regelbunden och väl fungerande kontakt med de olika svenska organisationer som finns på plats: konsulatet, SWEA, Swedish American Chamber of Commerce, Svenska skolan.

⁶ I oktober 2022 låg dollarkursen runt 11 kr.

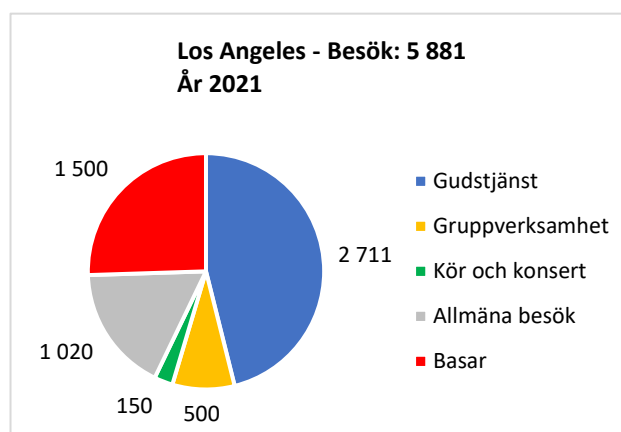
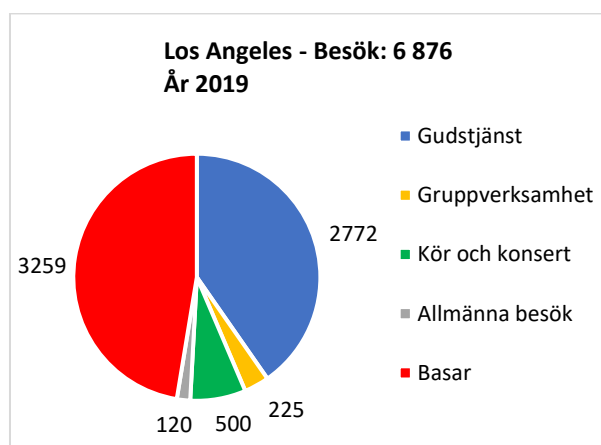
Verksamhet

Detta avsnitt och motsvarande för de övriga församlingarna bör läsas i medvetande om pandemins mycket stora inverkan på verksamheten.

På många sätt liknar verksamheten i utlandsförsamlingarna vad som sker i församlingarna i Sverige. I Los Angeles har gudstjänstfirande och den diakonala verksamheten stått i centrum de senaste åren men här har också genomförts viss barnverksamhet, gruppsamlingar och körverksamhet. Pandemin medförde dock en stor förändring av verksamheten trots att Los Angeles, till skillnad från San Francisco, New York/Washington och Florida, haft utsänd personal på plats hela tiden.

En bild av hur det sett ut under pandemin ges i en längre artikel i Aftonbladet 1 augusti 2021. [Svenskar i Los Angeles utsatta under pandemin: "Mardröm"](https://www.aftonbladet.se/nyheter/2021-08-01/svenskar-i-los-angeles-utsatta-under-pandemin-mardrom) ([aftonbladet.se](https://www.aftonbladet.se))

En jämförelse mellan år 2019 och 2021 ger en bild av pandemins påverkan. OBS! besök och gudstjänster under 2021 avser oftast Zoommöten. Men besök har också gjorts "stående utanför dörren".⁷

Besök 2019	
Gudstjänst	2 772
Gruppverksamhet	225
Kör och konsert	500
Allmänna besök	120
Basar	3 259
Totalt	6 876

Besök 2021	
Gudstjänst	2 711
Gruppverksamhet	500
Kör och konsert	150
Allmänna besök	1 020
Basar	1 500
Totalt	5 881

⁷ På frågan om hur man räknat svarar kyrkoherden i Los Angeles: *Vi räknade alla veivis på Instagram, Facebook och Youtube. Vi gjorde förutom Gudstjänster, veckans ord, självasamtal vid dörren, hälsningar från kändisar i Sverige och intervjuer med en del profiler i LA. Därav väldigt höga siffror, vi fick även god respons från många och då inte minst från några som arbetar på SVT.*

Kyrkliga handlingar 2020		Kyrkliga handlingar 2021	
Dop	6	Dop	7
Konfirmation	0	Konfirmation	4
Vigsel	1	Vigsel	1
Välsignelse - B. äktenskap	0	Välsignelse - B. äktenskap	0
Förnyelse - Äktenskapslöfte	0	Förnyelse - Äktenskapslöfte	0
Begravning	10	Begravning	8
Totalt	17	Totalt	20

Det är uppenbart att personal och frivilliga i Los Angeles i hög grad lyckades driva församlingsverksamhet, om än på annat sätt, trots nedstängningen i samhället. I oktober 2021 öppnades ett honorärkonsulat i Los Angeles. Vid invigningen riktades ett särskilt tack till kyrkoherde Hans Hernberg för vad församlingen bidragit med under pandemin.⁸

Vid tillfället för mitt besök (maj 2022) firades åter gudstjänst på plats. Inför sommaren diskuterades möjligheten av familjesamlingar på fredagarna. Kyrkorådet planerade och genomförde också fredagsöppet hela sommaren med fortsättning under hösten och med frivilliga och musiker för morgonbön och sinnesrogudstjänst. Under dessa fredagar serveras förmiddagsfika, lunch, och middag. En bakgrupp träffas nästan alla fredagar.

Eftersom anställningskontraktet för präst och assistent löpt ut har SKUT hjälpt till med att ordna vikarie, först en person under augusti och september och sedan en annan under resten av hösten.

Aktuell församlingsinstruktion saknas. Den senaste är från 2010.

Min sammantagna bedömning är att församlingen i Los Angeles står stadig både vad gäller ekonomi och verksamhet. Här finns ett fungerande kyrkoråd och ett antal engagerade medlemmar som tar ansvar på olika sätt. Avsaknaden av församlingsinstruktion försvårar dock arbetet med prioriteringar och strävansmål och medför att verksamheten i allt för hög grad påverkas av vilka personer som för tillfället är anställda eller sitter i rådet. Lokaliseringen i San Pedro utgör också ett problem.

San Francisco

En första attacherad präst sändes till San Francisco 1955 och även här ingicks ett samarbete med Norske Sjømanskirken. Men eftersom hamnen i San Pedro var större och de flesta svenskarna befann sig i Los Angeles-området flyttades tjänsten dit 1960. Behovet av svensk verksamhet i the Bay Area växte emellertid och 1996 sände Svenska kyrkan en diakon för att arbeta i San Francisco tillsammans med Sjømanskirkens personal. Den växande verksamheten genererade ett ökat behov av samordning och ekonomiskt stöd för den svenskspråkiga verksamheten och på initiativ av två eldsjälar, Lisa Wiborg och den dåvarande svenska generalkonsuln Siri Eliasson, bildades en ekonomisk förening med syfte att samla medel till verksamheten och fördela dessa. Detta Advisory Council bildades i februari 1998 och räknas som församlingens första svenska kyrkoråd och ses idag som startpunkten för en organiserad svensk församling i San Francisco.

I oktober 2022 har församlingen 122 medlemmar och 575 mottagare av sitt nyhetsbrev.

⁸ På fråga om vilka konsulära ärenden som församlingen hanterat svarar kyrkoherden: Vi har inte haft något svenskt konsulat i Los Angeles sedan 2009, så mycket av deras ärenden har hamnat i kyrkan. Så som akuta ärenden, val, passförfrågningar, passutlämningar, körkortsfrågor, anhöriga från Sverige som hör av sig om allt mellan himmel och jord. Ekonomiska frågor, hjälp med hemresor, sjukhusbesök, olycksärenden. Samtal vid oro för katastrofer, undantagstillstånd kriscentrum. Allt som annars hamnar på konsulatet.

Verksamhetsområdet utgörs av Bay Area, dvs San Francisco East Bay, North Bay och South Bay. Diakonalt har man beredskap för svenskar i hela norra Kalifornien (ibland ännu mer).

Målgruppen utgörs av svenskar som tillfälligt eller permanent är boende i Bay Area samt besökande turister. Ett speciellt fokus ligger på ensamman, äldre, familjer och studenter/unga.

Ekonomi

Enligt beslut i kyrkostyrelsen har drygt 1 miljon (100 000 USD) beviljats till San Francisco för 2022.

Intäkter och kostnader (tkr)

	2021	2020	2019
Totala intäkter	1 567	721	755
Totala kostnader	1 466	718	780
Resultat	101	3	- 25
Anslag från Uppsala	1 056	197	188
Andel av kostnaderna anslag från Uppsala	72%	27%	24%
Andel av totala intäkterna anslag från Uppsala	67%	27%	25%

Vid årsskiftet 2021 uppgick tillgångarna till ca 140 000 USD. Intäkterna utgörs förutom av anslag från SKUT till största delen av en årlig generös donation från The Barbro Osher Pro Suecia Foundation.⁹ Medlemsavgiften, 50 USD för enskild medlem och 75 USD för familj uppgick 2021 till 2 700 USD. Församlingen är med andra ord helt beroende av den årliga donationen. Utan den skulle man till exempel inte kunna betala hyran för tjänstebostaden.

Lokaler

Också i San Francisco hyrs kyrkorum och samlingslokal av Norske Sjømanskirken. I hyran ingår ett arbetsrum, tillgång till lokalerna en dag i veckan, gudstjänstlokal en gång i månaden och i samband med gudstjänsten och veckoverksamheten tillgång till kök och samlingslokal. Efter samråd med norska församlingen kan även fler aktiviteter och på olika dagar bokas in under veckan förutsatt att det inte kolliderar med norska kyrkans egna aktiviteter. Gudstjänst kan också firas mer än en gång i månaden förutsatt att det inte kolliderar med den norska gudstjänsttiden. Till skillnad från i Los Angeles ligger lokalen centralt på Hyde Street med utsikt över hamnen och delar av staden. Det enda problemet är brist på parkeringsplats i närheten.

Gudstjänst firas också en gång i månaden i Los Altos där man hyr kyrka och samlingslokal av en luthersk församling för 250 USD per tillfälle.

Under 2022 har församlingen fått 28 000 USD i anslag till lokalhyra.

Församlingen äger inga egna lokaler utan hyr tjänstebostad inom gångavstånd till kyrkan. Hyran uppgår sedan flera år till drygt 3 700 USD/månad.

Personal

SKUT finansierar en komministertjänst. Också här gäller lokalanställning. Församlingen finansierar dessutom en assistent som arbetar med information, administration inklusive bokföring, barnarbete,

⁹ Ca 90% av de egna intäkterna år 2021.

events, stödsamtal mm.¹⁰ Antalet timmar varierar men ligger i snitt över året på ca 20 timmar i veckan. Dessutom finns en timrvoderad musiker som spelar vid gudstjänsterna.

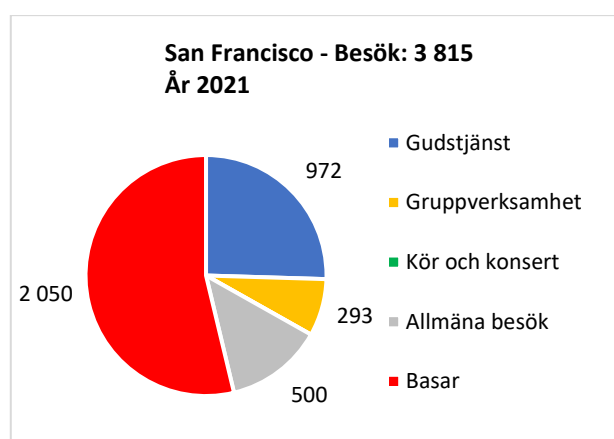
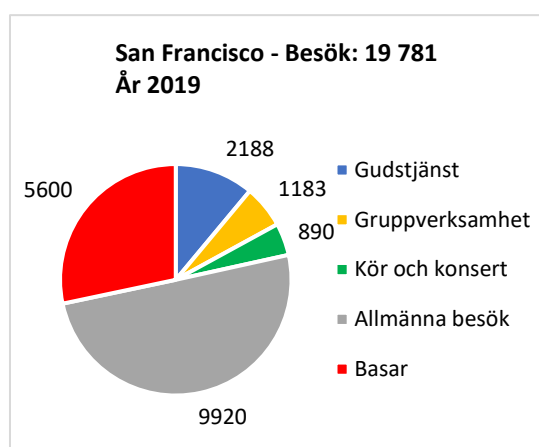
Ekumeniska kontakter och samhällskontakter

Förutom samarbetet med Norske Sjømanskirken och möten med pastor och styrelse om samverkan och utbyte med församlingen i Los Altos där man hyr, har prästen också kontakt med några rabbiner. Det planeras för en ekumenisk gudstjänst våren 2023 när Sverige tar över ordförandeskapet i EU. Likaså finns planer på ett ekumeniskt webinarium om kyrkosyn med inbjudna lutherska kyrkor i området. Här finns också ett väl fungerande samarbete med konsulatet och SWEA.

Verksamhet

I San Francisco har prästtjänsten varit vakant drygt två år men en komminister tillträdde i september 2021 och kunde finnas på plats i mitten av december 2021. Också här gäller att siffrorna för 2021 till största delen avser digitala samlingar.

Aktuell församlingsinstruktion saknas.

Besök 2019	
Gudstjänst	2 188
Gruppverksamhet	1 183
Kör och konsert	890
Allmänna besök	9 920
Basar	5 600
Totalt	19 781

Besök 2021	
Gudstjänst	2 711
Gruppverksamhet	500
Kör och konsert	150
Allmänna besök	1 020
Basar	1 500
Totalt	5 881

¹⁰ Tjänsten inrättades 2017 år för att underlätta för den dåvarande prästen som också servade Los Angeles. Den skulle innehålla kommunikation, administration och diakoni och har utvecklats till en idag mycket central funktion.

Kyrkliga handlingar 2019		Kyrkliga handlingar 2021	
Dop	6	Dop	7
Konfirmation	0	Konfirmation	4
Vigsel	4	Vigsel	1
Välsignelse - B. äktenskap	0	Välsignelse - B. äktenskap	0
Förnyelse - Äktenskapslöfte	0	Förnyelse - Äktenskapslöfte	0
Begravning	0	Begravning	8
Totalt	10	Totalt	20

Min sammantagna bedömning är att församlingen i San Francisco befinner sig i ett mindre stabilt läge jämfört med övriga församlingar. Ekonomiskt är man helt beroende av den stora donationen från Pro Suecia Foundation och verksamheten som naturligt nog till största delen legat nere under pandemin har ännu inte hittat form och innehåll. Det senare låter sig delvis förklara av avsaknaden av präst under två år och den nuvarande tjänsteinnehavaren som tillträdde i december 2021 uttrycker förhoppningar om att kunna bygga upp en mer utåtriktad verksamhet vilket framstår som fullt möjligt. Men också här saknas församlingsinstruktion och kyrkorådet har förhållit sig passivt både till den ekonomiska situationen där ”alla ägg ligger i samma korg” och till bristen på målbeskrivning.

New York och Washington DC

I New York går verksamheten tillbaka till mitten av 1800-talet men det är först i mitten av 1900-talet när Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse sände en präst som arbetet börjar organiseras på ett sätt som liknar vad vi ser idag.¹¹ Fram till 1978 då verksamheten förlades till East 48th Street bedrevs verksamheten genom olika samarbeten och i olika lokaler. Huset på East 48th Street köptes från New York Bible Society till en kostnad av 570 000 USD. SKUT borgade för lånet men tre år senare såldes lufträttigheterna för 1 miljon USD vilket betalade av husskulden och en renovering av lokalerna. 1982 erhöll församlingen en stor donation som lade grunden till att man kunde börja bygga upp ett eget kapital. Under pandemin då verksamheten i stort sett varit nedstängd har en större renovering påbörjats.

I Washington DC bildades en svensk församling 1918 “för sammanhållningen av vårt folk och för bevarandet av fäderneärvd tro”.¹² Man anslöt sig till Augustanasynodens konstitution och svensk gudstjänst firades första och tredje söndagen i månaden. Successivt skedde emellertid en förskjutning så att församlingen mer och mer assimileras in i det amerikanska samhället. Från 1929 firades en engelsk gudstjänst varje andra och fjärde söndag och från och med 1931 är alla protokoll skrivna på engelska. Ännu 1937 hette kyrkan St Erik’s Swedish Lutheran Church of Washington, DC men 1939 inköptes den nuvarande kyrkobyggnaden som fick namnet “Augustana Evangelical Lutheran Church”. Församlingens svenska skede var därmed avslutat.

Under 1970 talet återupptogs emellertid firandet av gudstjänst på svenska och 1996 bildades en församling under namnet The Swedish Lutheran Church of Washington DC. Ett kyrkoråd tillsattes, by-laws upprättades och kyrkoherden i New York ledde gudstjänst en gång i månaden.

Jag väljer här att redovisa New York och Washington DC tillsammans eftersom verksamheten i Washington DC är mycket liten och bygger på New Yorks ”närvaro”. Enligt de kriterier för vad som är en utlands-församling som rådet för Svenska kyrkan i utlandet antagit uppfyller Washington DC ändå kriterierna för att vara en församling. Här firas regelbunden gudstjänst, det finns tillgång till ett

¹¹ En historisk genomgång över hur Svenska kyrkans verksamhet i New York vuxit fram finns att läsa på församlingens hemsida. [Svensk kyrklig närvaro i New York - Svenska Kyrkan i New York](#)

kyrkorum, här finns ett ansvarstagande i form av ett kyrkoråd, här finns präst – om än tillresande sådan, och det har funnits en församlingsinstruktion.

Huruvida detta är den mest lämpliga formen återkommer jag till under avsnitt 5.

I oktober 2022 hade New Yorkförsamlingen 125 medlemmar och 835 mottagare av sitt nyhetsbrev. Washington DC hade 80 medlemmar och 135 mottagare av sitt nyhetsbrev.

New Yorkförsamlingens verksamhetsområde omfattar det s k tri-state area vilket innebär delar av New York state med New York City inkluderat, New Jersey och Connecticut.

Målgruppen utgörs av svenskar som är bosatta eller under en period befinner sig i the tri-state area. Fastboende kan vara dels någon som bor i området på obestämd tid eller som är utsänd av någon svensk arbetsgivare eller av annan anledning bor i området under en bestämd tidsperiod. Det finns också många svenska ungdomar i området som antingen studerar eller kommer som au-pair.

Washingtonförsamlingens upptagningsområde utgörs av District of Columbia, Maryland, Virginia, West Virginia, och North Carolina.

Målgruppen är svenskar inom detta område som vill fira gudstjänst tillsammans.

Ekonomi

Enligt beslut i kyrkostyrelsen har ca 2,5 miljoner kr (248 154 USD) beviljats till New York för 2022 och ca 30 000 kr (3 000 USD) till Washington DC.

New York intäkter och kostnader (tkr)

	2021	2020	2019
Totala intäkter	1 063	1 110	6 617
Totala kostnader	5 285	3 721	5 583
Resultat	- 4 222	-2 611	1 034
Anslag från Uppsala	3 414	1 385	79
Andel av kostnaderna anslag fr SKUT	65%	37%	1%
Andel av totala intäkterna anslag fr SKUT	321%	125%	1%

Den något märkliga bilden av intäkter och utgifter för de senaste två åren har att göra med den stora renovering som påbörjats under pandemin. Gulmarkerade siffror blir här missvisande på grund av realisationsresultat av värdepapper och de höga minusresultaten har att göra med renoveringskostnaderna. Renoveringen finansieras helt av sparade medel som nu realiseras. Inga lån tas och församlingen ordförande kan inte nog betona vikten av en hållbar ekonom. Kapitalet måste enligt honom återuppbyggas så snart renoveringen är klar, något han bedömer vara möjligt på 6–10 års sikt.

New Yorkförsamlingen är självförsörjande så när som på de tre tjänster som finansieras av SKUT. På intäktssidan finns förutom en del kollekt och gåvor främst intäkter från de under normala år förhållandevis många vigslarna, den stora julbasaren och caféverksamheten. På tillgångssidan finns den mycket centralt placerade fastigheten med ett bokfört värde vid årsskiftet 2021 till ca 25 miljoner kr. Marknadsvärdet är naturligtvis mycket högre. Utöver det finns trots renoveringskostnaderna och minskade försäljningsintäkter på grund av pandemin bankmedel för ca 30 miljoner kr. Ekonomin är med andra ord mycket robust.

Församlingen tar ut en medlemsavgift 100 USD för enskilda 150 USD för familjer.

Washington DC intäkter och kostnader (tkr)

	2021	2020	2019
Totala intäkter	93	92	128
Totala kostnader	143	70	117
Resultat	- 50	22	11
Anslag från Uppsala	37	25	28
Andel av kostnaderna anslag fr SKUT	26%	35%	24%
Andel av totala intäkterna anslag fr SKUT	40%	27%	22%

Omkostnaderna för verksamheten i Washington DC ligger mellan ca 100 000 – 150 000 kr per år och avser främst kostnad för hyra av kyrkolokal och konsertverksamhet. Förutom det lilla anslaget från SKUT finns på intäktssidan ett årligt anslag från SWEA och medlemsavgifter.

För att minska sina kostnader beslöt kyrkorådet och därefter församlingen via årsmötet 2022 om ett antal åtgärder. Man kommer att ha friluftsgudstjänst i september (tidigare endast i juni) och gudstjänst via Zoom i januari och därmed hyra kyrka endast 8 gånger per år i stället för 10 som tidigare. Hyran är för närvarande 450 USD per tillfälle. (Omkostnaden för kyrkoherden månatliga besök ligger i New Yorkförsamlingens budget.) Man höjer dessutom medlemsavgifterna och reducerar bidraget till den årliga nordiska julbönen. Och man kommer till en större grad än tidigare förlita sig på frivilliga i församlingen för musikverksamheten under gudstjänsterna.

Vid årsskiftet 2021 hade församlingen ca 300 000 kronor som sparade tillgångar.

Församlingen tar från och med 2023 ut en medlemsavgift på 75 USD för enskild medlem och 150 USD per familj.

Lokaler

Svenska kyrkan i New York är den enda svenska församlingen i USA som äger egna lokaler, dessutom mycket centralt och på en fashionabel adress i anslutning till 5:e avenyn. Huset rymmer förutom två samlingsrum med intilliggande kök, ett på gatuplanet och ett i källaren, kyrkorum, tjänsterum och tre tjänstelägenheter samt en mindre ”studio” där kyrkorådets ordförande numera bor.¹³ Just nu pågår en omfattande renovering av delar av byggnaden. Den beräknas vara klar till jul 2022 men rimligare är kanske att hoppas på påsken 2023.

I Washington DC hyr församlingen en centralt placerad kyrka och samlingsrum av Augustana Lutheran. Här firar den svenska församlingen söndagsgudstjänster och julbön.

Personal

Som framgått ovan har Washington DC ingen personal anställd.

New York har däremot tre fasta tjänster i form av kyrkoherde, komminister och kyrkomusiker. För första gången på flera år är alla tre tjänster för närvarande besatta och på plats i New York. Man har haft en administratör anställd som pensionerades under 2020 och tjänsten har inte tillsatts på nytt då den i nuläget enligt kyrkorådets ordförande utgör en onödig utgift. Inte heller lejer man personal för städning

¹³ Den pågående renoveringen kommer att resultera i att samlingsrummet på gatuplanet som normalt rymmer café kommer att få ett intilliggande kök vilket inte varit fallet tidigare.

av toaletter, kök och gemensamma utrymmen. De tre tjänsterna finansieras av SKUT men personalen är lokalanställda med kyrkorådet som arbetsgivare. På grund av pandemin har kyrkorådet emellertid knappt sammanträtt de senaste åren och kyrkorådets ordförande fungerar i praktiken i nuläget som chef, kamrer, byggledare, caféansvarig (inklusive bagare av kanelbullarna som utgör en fast inkomstkälla) och allt i allo.

Ekumeniska kontakter och samhällskontakter

Några direkta ekumeniska kontakter finns inte. Däremot finns regelbundna kontakter med konsulatet, SWEA och Swedish American Chamber of Commerce.

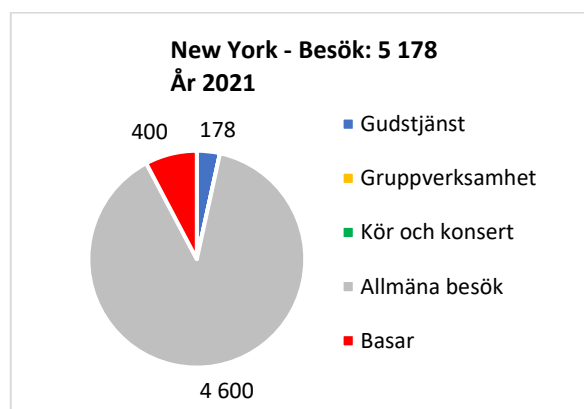
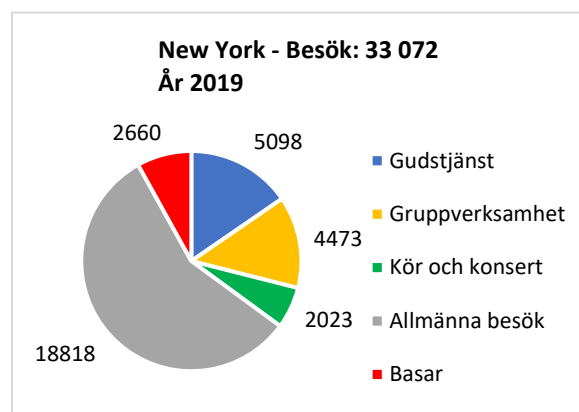
Verksamhet

Under pandemin har ingen anställd personal funnits på plats. Kyrkomusiker och komminister anställdes under hösten 2019 men hann aldrig tillträda innan pandemin ”stängde” USA. Kyrkoherden reste hem i tron att nedstängningen av Manhattan skulle vara några månader men kunde därefter inte åka tillbaka på grund av USA:s inresebestämmelser och lång handläggningstid för nytt visum. Komministern och kyrkomusikern kunde börja arbeta på plats vid påsken 2022 och kyrkoherden återvände i augusti 2022.

Trots detta, och tack vara kyrkorådets ordförande, har dock kaféverksamheten varit i gång under större delen av pandemiåren. Under 2021 hade kafét 4 600 besökare. Under 2019 nästan 19 000.

Hur verksamheten förändrats i New York respektive Washington DC under pandemin framgår tydligast av nedanstående bilder.

New York

Besök 2019	
Gudstjänst	5098
Gruppverksamhet	4473
Kör och konsert	2023
Allmänna besök	18 818
Basar	2660
Totalt	33 072

Besök 2021	
Gudstjänst	178
Gruppverksamhet	0
Kör och konsert	0
Allmänna besök	4 600
Basar	400
Totalt	5 178

Kyrkliga handlingar 2019

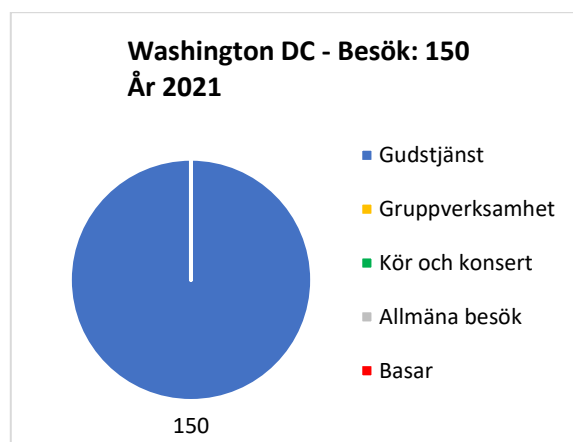
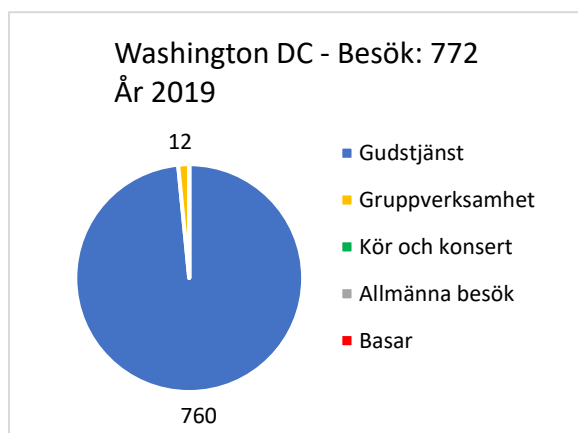
Dop	19
Konfirmation	0
Vigsel	58
Välsignelse - B. äktenskap	1
Förnyelse	-
Äktenskapslöfte	0
Begravning	7
Totalt	85

Kyrkliga handlingar 2021

Dop	1
Konfirmation	0
Vigsel	0
Välsignelse - B. äktenskap	0
Förnyelse	-
Äktenskapslöfte	0
Begravning	2
Totalt	3

Washington DC

Som synes påverkades inte verksamheten i Washington DC nämnvärt eftersom den alltid i stort sett bara består av gudstjänster. Gudstjänsterna under 2021 utgörs dock av andakter via Zoom.

Besök 2019

Gudstjänst	760
Gruppverksamhet	12
Kör och konsert	0
Allmänna besök	0
Basar	0
Totalt	772

Besök 2021

Gudstjänst	150
Gruppverksamhet	0
Kör och konsert	0
Allmänna besök	0
Basar	0
Totalt	150

Kyrkliga handlingar 2019

Dop	1
Konfirmation	0
Vigsel	0
Välsignelse - B. äktenskap	0
Förnyelse - Äktenskapslöfte	0
Begravning	0
Totalt	1

Kyrkliga handlingar 2021

Dop	0
Konfirmation	0
Vigsel	0
Välsignelse - B. äktenskap	0
Förnyelse - Äktenskapslöfte	0
Begravning	0
Totalt	0

Arbetet med att ta fram en församlingsinstruktion påbörjades före nedstängningen 2020 i båda församlingarna under ledning av kyrkoherden men har stött på patrull på grund av att de saknade barnkonsekvensanalys. Nya förutsättningar efter pandemin gör att de troligen behöver uppdateras också på andra sätt.

Jag bedömer att New Yorkförsamlingen genom sin goda ekonomi och den egna fastigheten har goda förutsättningar för att fortsatt vara av betydelse för svenskar i New York vare sig det handlar om turister på genomresa, studenter, unga familjer som stannar några år eller svenskar som av olika skäl har valt att permanent bosätta sig i New York regionen. Verksamheten behöver byggas upp på nytt efter den långa nedstängningen men det finns ingen anledning att tro att det inte skulle kunna ske. Församlingens ekonomi torde tillåta att tillräcklig personal kan finnas på plats. Inte minst de många vigslarna och caféverksamheten utgör utan tvekan en "good will" för Svenska kyrkan.

Washington DC är i nuläget helt beroende av präst från New York. Den begränsade verksamheten står dock stabil men förutsättningar för, och önskan om, utvidgad verksamhet saknas i nuläget.

Florida

Församlingen i Florida, med sitt huvudsäte i Davie, Fort Lauderdale norr om Miami, är den yngsta av utlandsförsamlingarna och bildades på initiativ av entusiastiska svenskar på plats efter uppvaktning på avdelningen för Svenska kyrkan i utlandet. Den första utsända personalen tillträdde 2009. Gudstjänstlokal hyrdes i Miami, Boca Raton och Fort Lauderdale och andra aktiviteter genomfördes i tjänstebostaden. 2011 togs Scandinavian Church and Center som ägs av Norske Sjømanskirken i bruk och den svenska församlingen började därefter hyra in sig där.

Trots av det olika skäl inte funnits någon fastanställd präst på plats sedan 2017 har församlingen förmått hålla verksamheten i gång med hjälp av en lokalanställd administratör och barngruppsledare, ett starkt engagemang från ordförande, kyrkorådet och tillresande och vikarierande präster på korta kontrakt.

I oktober 2022 hade församlingen 180 medlemmar och 650 mottagare av sitt nyhetsbrev.

Verksamhetsområdet utgörs av Florida men på grund av icke permanent präst på plats har besök på olika platser i Florida som begärt hjälp från kyrkan inte alltid varit möjlig.

Målgruppen utgörs av permanent bosatta svenskar, temporärt bosatta som bor i Florida under vinter halvåret samt i viss mån turister.

Ekonomi

Enligt beslut i kyrkostyrelsen har ca 1,4 miljoner kr (138 310 USD) beviljats till Florida för 2022.

Intäkter och kostnader (tkr)

	2021	2020	2019
Totala intäkter	1 338	807	1 102
Totala kostnader	1 044	730	1 000
Resultat	294	77	102

Anslag från Uppsala	778	442	403
Andel av kostnaderna anslag från SKUT	75%	61%	40%
Andel av totala intäkterna anslag från SKUT	58%	55%	37%

Vid årsskiftet 2021 uppgick tillgångarna till 260 000 USD. Intäkterna utgörs förutom av medlemsavgifter främst av vinsten från den golfturnering som kyrkan står värd för varje höst och ett antal så kallade ”events” (Lucia, Nationaldagen, konserter). Även vigslar utgör en inkomstkälla under normala år och med präst på plats.

Medlemsavgiften, 75 USD för enskilda och 150 USD per familj uppgick 2021 till drygt 14 000 USD. Golfturneringen uppgick till knappt 16 000 USD och evenen till drygt 16 000 USD.

Församlingens ekonomi är stabil och under mitt besök vittnades det om att det finns en beredskap i församlingen att vid behov gå samman och bidra när situationen så kräver.

Lokaler

Liksom i Los Angeles och San Francisco hyr församlingen lokaler av Norske Sjømanskirken. Scandinavian Church and Center ligger i Davie, ca en timmes bilfärd norr om Miami. Området där kyrkan ligger är relativt isolerat. Här passerar inga turister och öppen caféverksamhet är knappast tänkbart om inte andra verksamheter förläggs till de tämligen outnyttjade lokalerna. Det anses dock lätt att ta sig hit med bil från Miami i söder och Boca Raton i norr.

I Scandinavian Church and Center har församlingen tillgång till kyrkorum, samlingslokal och kök en söndag i månaden och en dag i veckan för barnverksamhet, samt ett arbetsrum. Församlingen hyr dessutom en tjänstebostad i anslutning till kyrkan som är tillräckligt stor för att kunna ta emot en familj. Tjänstebostaden kostar 3 000 USD per månad.

Gudstjänst firas dessutom några gånger per termin i Boca Raton där man hyr en kyrka och samlingslokal av en frikyrkoförsamling för 325 USD per tillfälle. Med präst på plats har även gudstjänst firats i hyrd kyrkolokal i Naples på västra sidan av Florida var annan månad (och Norska kyrkan varannan). I Naples har det inte funnits någon hyreskostnad.

Under 2022 har församlingen fått 33 000 USD i anslag till lokalhyra.

Personal

Som redan framgått har församlingen inte haft någon fast anställd präst på plats sedan 2017. En ny präst har anställts under hösten och kommer att tillträda så snart arbetstillstånd, visum mm tillåter. Tjänsten innebär lokalanställning och SKUT anslår pengar till församlingen för denna. Förutom prästtjänsten finns en lokalanställd administratör och en kassör på volontärbasis.

Ekumeniska kontakter och samhällskontakter

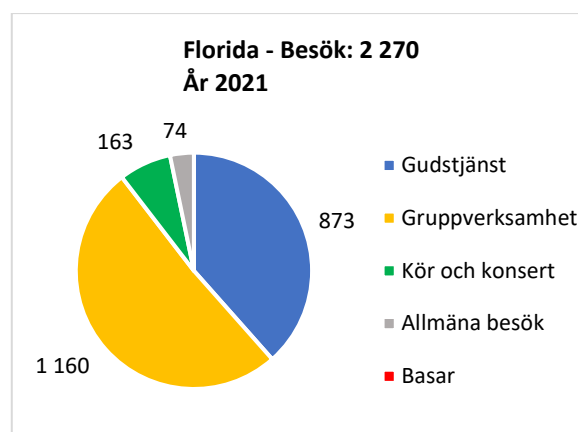
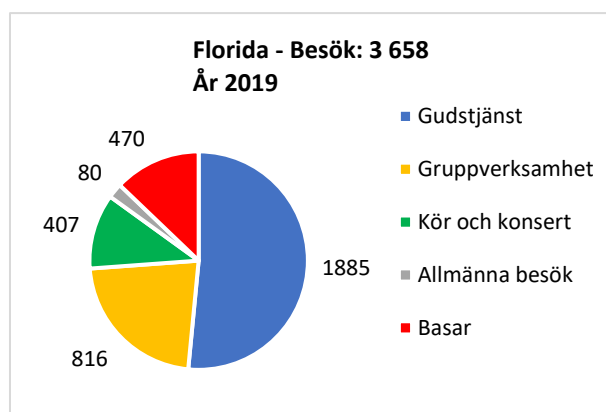
Några egentliga ekumeniska kontakter förekommer inte utöver samarbetet med Norska kyrkan och hyran av lokal i Boca Raton. Däremot synnerligen goda kontakter med konsulatet, Swedish American Chamber of Commerce och SWEA och Svenska skolan.

Verksamhet

Trots den minst sagt besvärliga tjänstesituationen har verksamhet i form av barntimmar, gudstjänster, events, körövningar och olika sociala samlingar upprätthållits i tämligen hög grad. Pandemin innebar så klart en nedstängning också av detta men verksamheten börja nu så sakta byggas upp. Stora förhoppningar knyts till ”den nya prästen med familj”.

Liksom för de övriga församlingarna gäller att den nedan redovisade statistiken behöver läsas i medvetande om pandemins verkningar. Men här tillkommer att inte heller 2019 inte kan betraktas som ett ”normalår” eftersom prästtjänsten upprätthållits genom tillfälliga vikariat.

Aktuell församlingsinstruktion saknas.

Besök 2019	
Gudstjänst	1885
Gruppverksamhet	816
Kör och konsert	407
Allmänna besök	80
Basar	470
Totalt	3 658

Besök 2021	
Gudstjänst	873
Gruppverksamhet	1160
Kör och konsert	163
Allmänna besök	74
Basar	0
Totalt	2 270

Kyrkliga handlingar 2019	
Dop	4
Konfirmation	0
Vigsel	12
Välsignelse - B. äktenskap	1
Förnyelse - Äktenskapslöfte	0
Begravning	1
Totalt	18

Kyrkliga handlingar 2021	
Dop	4
Konfirmation	0
Vigsel	1
Välsignelse - B. äktenskap	1
Förnyelse - Äktenskapslöfte	0
Begravning	1
Totalt	7

Församlingsinstruktion saknas men här finns ett uttalat mål om expansion både genom en utökning av upptagningsområdet norrut till Orlando och fler sociala samlingar. Med tanke på den relativt trygga ekonomin och den verksamhet som trots allt upprätthållits bedömer jag att församlingen står stabil med förutsättningar för viss utökad verksamhet.

Viss mobil verksamhet

Som framgick i inledningen är banden mellan Sverige och USA historiskt starka. Idag attraherar USA svenskar ekonomiskt, akademiskt och kulturellt. Svenskar finns spridda över hela den nordamerikanska kontinenten och det är naturligtvis omöjligt för Svenska kyrkan att upprätta officiell närvaro överallt.

För närvarande finns en projektjänst för mobil närvaro i Nordamerika genom en kyrkoherdetjänst förlagd till Toronto. Arbetstiden fördelas med 30% tjänstgöring i Torontoförsamlingen och 70% i den mobila verksamheten.

En generell genomlysning av den mobila verksamheten har gjorts av kyrkosekreterare Cristina Grenholm varför jag här helt lämnar alla resonemang om de teologiska och strukturella förutsättningarna för mobil verksamhet.

På grund av pandemin och gällande reserestriktioner är det svårt att bedöma hur den mobila verksamheten skulle kunna fungera i USA enligt den modell som nu prövas. I samtal med tjänsteinnehavaren framgår att hon med viss regelbundenhet försökt besöka Seattle, Huston/Dallas, Denver och Chicago (och på den Kanadensiska sidan också Vancouver och Montreal). På samtliga dessa orter finns relativt många svenskar. De kan vara fast boende, tillfälligt anställda eller studenter och där finns några som på olika sätt uttrycker ett önskemål om att få besök av svensk präst för att fira gudstjänst i samband med de större högtiderna och/eller kyrkliga handlingar och samtal. I sin rapport konstaterar Cristina Grenholm *”att kallelsen från dem det mobila teamet möter i verksamheten är tydligare än sändningen från Svenska kyrkan.”* Verksamheten kräver att tjänsteinnehavaren är mycket initiativrik, självgående och socialt aktiv och orädd. Kontakt knyts inte sällan via konsulaten och organisationer som SWEA. Men i högre grad än för en församlingspräst förutsätter arbetet att ”ryktet går” om att prästen är en bra person att ha att göra med. Arbetet är naturligtvis väldigt ensamt och kraven på vem som rekryteras till en sådan tjänst måste vara högt ställda. Samtidigt framkommer i samtal med biskop Sven-Bernhard Fast att det är allt svårare att rekrytera till utlandstjänsterna. Jag återkommer till detta under avsnitt 4, Problem och möjligheter.

3. Pastoralteologiska överväganden

Vid sidan av den skriftliga instruktionen ”Basuppgifter ...” har avdelningschef Rickard Jönsson även betonat betydelsen av att pastorala aspekter beaktas. I Kyrkoordningen omtalas församlingen som ett ”pastoralt område” utan närmare angivande av vad ”pastoralt” betyder. Pastoral området kan beteckna det område där församlingen utför sin grundläggande uppgift: gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Här använder jag ordet pastoralt som ett samlingsnamn för det som avser främst självvårdande och diakonala aspekter. Svaret på frågan om *hur och varför* Svenska kyrkans församlingar i USA ska/kan/bör utgöra pastorala områden förutsätter emellertid vissa teologiska överväganden.

Varför ska Svenska kyrkan, en luthersk nationellt bestämd folkkyrka, över huvud taget bedriva verksamhet i ett land som USA? I USA finns gott om lutherska församlingar av olika teologisk profil. Den största lutherska kyrkogemenskapen utgörs av Evangelical Lutheran Church of America (ELCA). Det är en kyrkogemenskap med vilken Svenska kyrkan både historiskt och teologisk har en väl förankrad gemenskap. Svenska kyrkan behöver alltså inte finnas på plats för att erbjuda ”Guds Ord och rätt teologi” till utflyttade medlemmar. I en skrivelse till Kyrkomötet (2019:6) noterar Kyrkostyrelsen också: *”För den som varaktigt bosatt sig utomlands torde ofta den naturliga utvecklingen vara att växa in i den gemenskap som en kyrka i det nya hemlandet kan erbjuda, särskilt om denna kyrka genom kyrkogemenskap, överenskommelse eller på annat sätt står i nära relation till Svenska kyrkan. En integrering i det nya hemlandets kyrkogemenskap bör enligt kyrkostyrelsen uppmuntras och underlättas.”* Ur den här synvinkeln är det svårt att motiverar varför Svenska kyrkan ska understödja församlingsverksamhet i ett land fullt av lutherska församlingar.

Till detta måste dock läggas att dubbelanslutning är möjlig, och förekommer, dvs att man är medlem både i en inhemsk luthersk församling och i Svenska kyrkan på orten. Dessutom, och möjligen av större betydelse, så är det i hög grad just de sedan länge utflyttade och fast boende som upprätthåller olika nödvändigt funktioner i församlingen, till exempel som medlemmar i kyrkoråden, som kyrkvårdar och i olika volontärgrupper.

När Svenska kyrkans utsände präst i San Francisco reflekterar över behoven av en svensk församling uttrycker han sig så här: *”Behoven i församlingen ser väldigt olika ut. Du har personer som bott här i 50 år. Du har studenter som stannar ett år eller två. Au Pairs. Och svensk-amerikaner som bott här i generationer. Jag skulle säga att de unga, studenter och Au Pair, är de mest sårbara och behöver mest stöd. Vistelsen här är en stor utmaning för dem och oftast reser de själva. När problem uppstår finns det inget självklart nätverk och stöd för dem. Där är det viktigt att kyrkan visar sig och visar att det finns en plats dit de kan komma (eller ringa) om de behöver hjälp.”*

Om vi till detta lägger turister och de som kommer ensamma eller med familj för att arbeta endast några år, kan denna reflektion äga giltighet för alla fem församlingar som jag besökt även om alla inte uttalar detta som ett mål. Att det finns ett behov av själavårdande och diakonala insatser bland många svenskar i dessa regioner, helt oavsett den omgivande kyrkliga närvaron, råder det knappast någon tvekan om. För de som inte planerar att etablera sig i det nya landet kan behovet av kyrkans pastorala omsorg vara både akut och påtagligt samtidigt som steget att ta kontakt med en amerikansk församling kan kännas stort. Av *pastorala skäl* är det därför motiverat att Svenska kyrkan ”följer svenskarna” också till ett land med en tydlig inhemsk luthersk närvaro. Det är helt enkelt medlemsvård. Ett uttryck för den medmänskliga omsorg vi som kyrka har att förkunna genom att gestalta den.

Att understödja svenska församlingar i USA är därför i första hand motiverat av om församlingarna utgör ett sammanhang för pastoral omsorg för ”svenska nomader”, dvs tillfälliga genomresande som stannar några dagar eller några år. Sådan pastoral omsorg kan naturligtvis organiseras på flera sätt och utan regelrätta församlingsbildningar. Men en församlingsorganisation kan erbjuda stabilitet, kontinuitet och ett sammanhang, inte bara för besökare, utan också för utsänd personal.

Rådet för Svenska kyrkan i utlandet lyfter fram följande kriterier för att anta en verksamhet som en församling inom Svenska kyrkan. Det ska firas gudstjänst, finnas ett kyrkorum, ett lokalt ansvarstagande och en församlingsinstruktion samt en kyrkoherde som leder arbetet. I en sådan skrivning framgår inte församlingens *syfte* men det får antas vara desamma som för alla församlingar inom trossamfundet Svenska kyrkan. Om detta anger Kyrkoordningen i första kapitlets andra avdelnings inledning: *”Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift.”*

Här infinner sig ett dilemma. Det är rimligt att som kyrkostyrelsen 2019 hävda om de varaktigt bosatta: *En integrering i det nya hemlandet bör ... uppmuntras och underlättas.* Men det är också så att trossamfundet behöver dessa människors lojalitet och kärlek till Svenska kyrkan för att kunna visa pastoral omsorg om alla de som troligen inte kommer att hitta till en inhemsk församling. Det är de varaktigt boende och sedan länge etablerade som tillsammans med utsänd personal från Sverige möjliggör församlingen. De utgör basen för de gudstjänster som firas och till vilka de ”svenska nomaderna” kan bjudas in. De förvaltar kyrkorummet och har tillsammans med utsänd personal ansvar för verksamheten. Dessa människor, vars behov av en församlingstillhörighet eventuellt skulle kunna tillfredsställas inom ELCA och för vilka Svenska kyrkan på plats kanske främst svarar mot ett behov av ett *svenskt* sammanhang, är en förutsättning för att Svenska kyrkan ska kunna erbjuda pastoral omsorg.

Huruvida församlingarna fungerar inkluderande och med en ”outreach” mot de ”svenska nomaderna” är en annan fråga och svår att bedöma efter pandemins nedstängningar. Men om motivet för Svenska kyrkan att bedriva församlingsverksamhet i regionen är pastoralt borde denna målsättning tydligt framgå i församlingsinstruktionerna, vilket gör det än allvarligare att sådana saknas i samtliga fem församlingar. En sådan skrivning skulle ge ett underlag vid framtagande av sökprofiler vid rekrytering och vara ett stöd för utsänd personal när det gäller att utforma verksamhetens innehåll tillsammans med kyrkoråden. Den skulle också utgöra ett värn mot att församlingen blir endast en ”svensk klubb” bland andra. Huruvida en sådan viljeyttring faller sig naturlig i de olika kyrkoråden återstår att se. Men det skulle kunna vara en målsättning som låter sig mätas i samband med den årliga verksamhetsberättelsen.

4. Problem och möjligheter

Under mina besök i de fem församlingarna är det vissa teman som återkommer i samtalen med gudstjänstdeltagare, förtroendevalda och anställda. De jag möter är alla positivt inställda till att det finns en svensk församling på plats. Det hindrar dock inte att det också bland dessa människor framkommer kritik och ifrågasättanden av olika slag. I det här avsnittet kommer jag att diskutera några av dessa teman innan jag i den avslutande delen presenterar några olika framtids-scenarios.

Svensk kyrka eller ”svensk klubb”?

När jag i möte med församlingsborna på olika sätt ställer frågan ”varför är du här?” möts jag av två typer av svar. Antingen variationer på: ”Jag var i kris och jag vet inte hur jag skulle ha klarat mig utan den här gemenskapen”, ett svar som direkt svarar mot resonemangen om ”pastoral omsorg” ovan. Lika ofta är svaret helt enkelt: ”men jag är ju svensk!” framsagt i en närmast indignerad ton. Även om man bott i landet i årtionde och troligen aldrig kommer att flytta tillbaka är det självklart att man vill bevara en svensk identitet. Därför vill man fira gudstjänst på svenska men också möta svenska värderingar och svensk kultur. Det råder ingen tvekan om att bevarandet av svensk kultur och social gemenskap utgör en viktig motivation, kanske den viktigaste för många. Det märks också i programutbuden när jag läser verksamhetsberättelserna från åren före pandemin eller ser vilka aktiviteter som nu sakta tar form igen. Ärtsoppa-kvällar, Ny (svensk) i New York, Luciafirande, Girls-night-out, After work, Nationaldagsfirande, Kyrkis där man sjunger svenska barnsånger osv. På samma sätt som verksamheten i församlingarna i Sverige präglas av aktiviteter som man hoppas ska ”dra folk”, så erbjuder utlandsförsamlingarna svenskt präglad social gemenskap eftersom det är vad som lättast samlar utlandssvenskarna. ”Jag försöker säga till mina vänner”, säger en av dem jag pratar med, ”kom till kyrkan. Vi sitter inte bara och ber. Vi umgås och har trevligt ihop”.

”Jag är ju svensk!”

Vem betalar?

Är det motiverat att Svenska kyrkan är med och finansierar att svenskar i USA träffas och har trevligt ihop? Frågan måste ställas inte minst med tanke på att medlemsavgiften, om den alls förekommer, är häpnadsväckande låg. När jag påpekar detta och jämför med vad jag själv betalar i kyrkoavgift är det påfallande att frågeställningen är helt ny för de allra flesta. Att Svenska kyrkan ska finnas är självklart, likaså att Svenska kyrkan hemifrån ska ta ansvar för det. Det tycks som om den av skattedeln osynliggjorda medlemsavgiften som Svenska kyrkan tar upp, för många även osynliggjort att det är enskilda människors avgifter i Sverige som faktiskt indirekt är med och möjliggör deras ärtsoppa. För utan det som SKUT finansierar finns ingen församling och inga församlingslokaler, och utan församling och lokaler ingen mötesplats.

Frågan om medlemsavgift eller inte är ett återkommande tema, likaså möjligheten att skapa en ordning för ett regelbundet givande. I Los Angeles, San Francisco och Florida utgör gåvor och penninginsamlingar en viktig del av ekonomin. Ur svenskt perspektiv framstår detta knappast som en robust och säkrad ekonomisk situation men ur ett amerikanskt perspektiv är det den normala ordningen. Det är så de flesta non-profit organisationer finansieras. Gåvor och donationer till religiösa samfund är dessutom skattebefriade i USA vilket anses bidra till en större beredvillighet att donera. Samtidigt uttalas från flera håll att svenskarna är dåliga på att ge. ”Vi är kvar i den svenska kulturen och har inte förstått systemet. Kyrkan ska vara gratis”. Här föreligger att pedagogisk uppgift att medvetandegöra sambanden. Även om medlemsavgiften i Sverige ligger på församlingsnivå är det medlemmar i Sverige som indirekt finansierar det som dessa utlandssvenskar vill ha men inte riktigt är beredda att betala för.

Graden av självfinansiering kan öka

Ett tankeexperiment: Om 400 medlemmar ger 20 USD var i månaden skulle det innebära en regelbunden årlig intäkt på 96 000 USD. I dagens penningvärde ca 1 miljon per år. Detta kan jämföras med anslagen från SKUT ett normalår (dvs. utan Coronastödet). 2019 fick Los Angeles inklusive personalkostnader 2 055 tkr; San Francisco 729 tkr; New York 2 795 tkr; Florida 1 061 tkr. Jag bedömer att graden av egenfinansiering kan öka i samtliga fem församlingarna.

På kyrkbacken

Utöver den ekonomiska problematiken finns ytterligare en dimension att beakta när man reflekterar över huruvida Svenska kyrkan är, eller inte är, en ”svensk klubb”. För de som lever och verkar här finns ingen motsättning i detta. Kyrkan är kyrka men också den självklara bäraren av den svenska kulturen och svenska värden. Det är i kyrkan man bjuder in till Ny i New York och dit konsulatet, SWEA, handelskammaren och Svenska skolan kommer och informerar. Platsen är lika självklar för de mestadels unga studenterna och au pairer som kommer för att ta emot information som för de som informerar. Det är i kyrkans lokaler konsulatet anordnar vallokal när konsulatet är stängt. Det är kyrkan som är navet när konsulatet, SWEA och handelskammaren träffas och organiserar hur man bäst ska kunna hjälpa de svenskarna som förlorat sina hem på Floridas västkust efter den senaste orkanen. Kyrkan och församlingen är den självklara samlingsplatsen på ett sätt som påminner om Sverige en gång i tiden då kyrkan och kyrkbacken, utöver Guds ord, erbjöd social gemenskap och informationsutbyte. Mot den bakgrunden förefaller distinktionen kyrka eller ”klubb” inte meningsfull.

Distinktionen kyrka eller ”klubb” är inte meningsfull!

Graden av givande och tagande mellan Svenska kyrkan och de andra svenska organisationerna varierar emellertid och avgörs av personligt kyrkligt engagemang hos enskilda medlemmar. Svenska kyrkan får ett kontaktnät och ger personella resurser till exempel i form av diakonala insatser till stöd för konsulatet och lekledare i Svenska skolan. Vad gäller SWEA är givandet och tagandet mer jämbördigt eftersom SWEORNA ofta är navet i den basarverksamhet som utgör en icke oväsentlig del församlingens finansiering.

Förhållandet till konsulatet

I samtalen med ambassadören i Washington DC, konsulter och konsulatpersonal blir jag inte direkt överraskad av att man uttrycker sig så positivt om församlingarna. Men det är ändå påfallande att det sker med ett sådant eftertryck. Överallt ser det knappast ut som i Hans Hernbergs beskrivning av läget i Los Angeles under pandemin, se not 7, men det tycks finnas en upparbetad självklarhet för konsulatpersonalen att man kan vända sig till kyrkan inte bara vid dödsfall och fängelse- och sjukbesök. Utsatta människor vars behov man vare sig har kompetens för, eller uppdrag att ta hand om, hänvisas till kyrkan. Med all rätt. Det är för människors skull kyrkan finns. Samtidigt kan man i tider av åtstramning och minskad ekonomi diskutera om konsulatet i sin uttalade önskan om Svenska kyrkans närvaro också borde kunna bidra till att upprätthålla den. När jag samtalar med ambassadör Karin Olofsdotter om Svenska kyrkans eventuella behov av nedskärningar och frågor om det vore meningsfullt för Svenska kyrkan att uppvakta utrikesförvaltningen för att diskutera möjliga synergier och stöd till verksamheten är svaret, ett tveklöst ja. Hon lägger också till att ”om Svenska kyrkan måste stänga ner några ställen i USA, behåll Los Angeles och New York. Ett på varje kust”.¹⁴

Uppvakta utrikesförvaltningen

Lokalt anställd eller SKUT-anställd

För att möjliggöra arbetstillstånd för utsänd personal har SKUT valt att låta de lokala församlingarna bli arbetsgivare. Anslaget beviljas och överförs till församlingen men anställningsavtalet upprättas mellan kyrkorådet och den anställde. Församlingen övertar därmed formellt hela arbetsgivaransvaret. Mitt intryck är att kyrkorådets medvetenhet om vad arbetsgivaransvaret innebär varierar. Man uttrycker sig mycket försiktigt som svar på frågan om hur det fungerar – man är ju beroende av anslaget – men mitt bestämda intryck är att man tycker att det är svårt och något man helst skulle vilja slippa.

¹⁴ Olofsdotter berättar också om ”Stockholmsbaserade ambassader”. På hemsidan kan man läsa: *För ett trettiotal länder, som till exempel Barbados, Haiti och Malta sköts Sveriges förbindelser av ambassadörer i Stockholm.*

De reser regelbundet till de länder där de är ackrediterade. [Ambassader och konsulat - Regeringen.se](#)
 Detta är möjligen en variant som skulle kunna prövas för vissa SKUT församlingar främst i Europa. En präst skulle kunna ha tjänst i en församling i Sverige men t ex en vecka i månaden vara i en europeisk utlandsförsamling.

I den mån samarbetet fungerar väl och kyrkorådet, oftast via sin ordförande, upplevs som ett stöd för de anställda, uttrycker medarbetarna att det är OK men pekar också på en del nackdelar. Avtalen är helt klart sämre än för de utsända som har SKUT som arbetsgivare. Avtalen saknar en klausul om årlig löneförhandling vilket innebär att personal sitter med samma lön som vid avtalets ingång 2019. Sådant kan, och måste, åtgärdas bland annat genom utbildning av kyrkoråden om denna ordning ska bestå.

Ett allvarligare problem har att göra med att ordningen förstärker den redan något oklara roll- och ansvarsfördelningen för utlandskyrkan. När jag frågar de anställda om var de vänder sig om de får problem med för mycket arbete, sjukdom, hemlängtan, samarbetssvårigheter är svaret efter viss tvekan: ”Då ringer jag till kansliet i Uppsala”. Man vänder sig alltså inte i första hand till sin arbetsgivare, inte heller till biskopen och domkapitlet i Visby utan till SKUT-kansliet som med denna ordning faktiskt inte längre har något arbetsgivaransvar.

”Då ringer jag kansliet i Uppsala”

I samtal med biskopen i Visby framkommer också att Visby domkapitel är mycket kritisk till den införda ordningen med lokalanställning, både till hur den genomförts och för dess konsekvenser. Man ser en rad svårigheter och oroas inte minst av risken för att denna anställningsform ska försvåra framtida rekrytering eftersom det tveklöst får konsekvenser för den anställdes löneutveckling, pension, försäkringsskydd osv.¹⁵

Också utan den lokala arbetsgivaren som en faktor i ekvationen föreligger redan en gråzon vad gäller roll- och ansvarsfördelning mellan kyrkostyrelsen, Visby domkapitel och kyrkokansliet vilket har påpekats t ex i kyrkosekreterarens genomlysning av den mobila verksamheten.¹⁶ Detta bör hållas i åtanke när andra möjligheter för att lösa problemet med arbetstillstånd i USA prövas. En sådan annan möjlighet är att församlingen skulle kunna vara en församling inom ELCA. Det är en variant som redan prövas för församlingen i Toronto som i dag utgör en församling, inte inom trossamfundet Svenska kyrkan utan inom Evangelical Lutheran Church in Canada (ELCIC), och där tillsynen utövas av Torontos lutherske biskop enligt en överenskommelse mellan honom och biskopen i Visby.

På ett liknande sätt skulle de svenska församlingarna i USA kunna vara etniskt bestämda församlingar bland andra inom ELCA med ett uttalat mål att tjäna den svensktalande befolkningen i regionen. Fördelarna med en sådan lösning är först och främst att det löser problemet med arbetstillstånd. En amerikansk svensktalande församling behöver svensktalande personal från Sverige. Det skulle säkert inte vara något problem att motivera att man kallar personal därifrån. Det skulle också svara mot kyrkostyrelsens önskan om att inkorporera de varaktigt boende i amerikanskt kyrkoliv. Det skulle dessutom troligen ge enklare tillgång till resurser till exempel i form av lokaler, HR och fortbildning. Nackdelen är att bandet till Svenska kyrkan skulle försvagas och att en sådan församling inom några årtionden troligen skulle vara amerikansk, snarare än svensk. Därmed skulle motivationen bland svenskarna att hålla en sådan församling levande förmodligen minska. Detta är sannolikt skälet till att *ingen* i kyrkoråden eller bland personalen uttrycker någon som helst entusiasm för tanke.

I samtalen om anställningsformerna pekar både kyrkoråd och personal ofta på ”norrmännen” som genom Sjømanskirken har personal i flera städer i USA och dessutom en kringresande studentpräst. Sjømanskirkens personal är inte lokalanställda. I kontakt med Norske Sjømanskirken får jag till svar att deras utsända personal är anställda i Norge men betalar skatt i USA. Proseduren att

Den norska lösningen

¹⁵ Under mitt besök i Florida i oktober 2022 var församlingen mitt i processen att teckna avtal med en ny kyrkoherde. Inte minst svårigheter vad gäller försäkringsskydd för den medföljande familjen var påfallande.

¹⁶ ”*Det finns en organisatorisk orsak till detta som kommer tydligt till uttryck i att relationen till stift och biskop är flertydig. Varje präst och diakon har två biskopar att relatera till genom att tillsynen finns i Visby domkapitel och främjandet finns hos kyrkostyrelsen där ärkebiskopen är ordförande. Den pastorala omsorgen om uppdraget handhas av avdelningen för utlandskyrkan samtidigt som det finns en pastoral relation till biskopen i Visby.*” Ur ”Teologiska utmaningar i utlandskyrkans mobila verksamhet”, s 26.

skaffa arbetstillstånd och visum är omständlig men med hjälp av visumadvokat brukar det kunna ordnas på några veckor.¹⁷

Om skälen till den nya ordningen inom SKUT är att möjliggöra arbetstillstånd snarare än besparingsmässiga bör en återgång till den tidigare anställningsformen övervägas.

... och apropå Norge

I Los Angeles, San Francisco och Florida hyr SKUT kyrka, samlingslokaler och arbetsplats av Sjømanskirken. Bortsett från diskussionen om lokalernas placering i Los Angeles fungerar den ordningen för närvarande väl. Sett över tid har det dock inte alltid varit så. Förmågan att komma överens mellan de norska hyresvärdarna på plats och de svenska hyresgästerna har genom åren varierat och är helt beroende av vilka de konkreta personerna är. Det gör organisationen skör och det finns anledning att lyfta frågan om samverkan till en mer allmän och högre nivå till stöd för de enskilda församlingarna. Svenska kyrkan och Sjømanskirken borde kunna ha något att vinna på fördjupade samarbeten både vad gäller verksamhet och tjänster.

Att verksamheten är så personberoende utgör utan tvekan den största riskfaktorn i den nuvarande organisationen. Ett fördjupat samarbete som kanske rentav skulle kunna inbegripa en viss samordning av tjänster skulle minska den påfrestning ensam arbetet utgör för många av våra utsända medarbetare. Att komma till ett nytt land, inte sällan ensam utan medföljande familj, till en tjänst som ofta stått obesatt ett tag på grund av långa handläggningstider vid nyanställningar och ett arbete som därför är mer eller mindre i behov av nystart, kräver väldigt mycket av den vi sänder ut. Allt som kan bidra till att skapa arbetslag med ett gemensamt ansvar för verksamheten i regionen behöver främjas för att motverka en riskabel skörhet i organisationen.

Som framgått av genomgången under punkt 2 bedömer jag att USA församlingarna står tämligen stadigt ekonomiskt, möjligen med undantag av San Francisco som är beroende av en enda donation. Det är också min bedömning att alla församlingarna skulle kunna öka egeninsatsen i den årliga budgeten. Den svaga punkten gäller hur personalsidan är organiserad med endast en utsänd person i Florida och San Francisco. Florida utgör här ett förskräckande exempel där man inte haft någon som fullföljt sitt anställningsavtal sedan 2014 och där man stått utan fast anställd präst sedan januari 2018. Endast i New York skulle det, om ingen plötsligt av mer eller mindre goda och privata skäl måste avbryta sin anställning, vara möjligt att undvika att verksamheten stannar av på grund av att alla tjänster är vakantsatta.

¹⁷ Trond Hauso Hansen, ansvarig inom Norska Sjømanskyrkan för visumhandläggningen till USA skriver i mejl 221017: *Vi bruker visum som Religious Workers, R-1, og har hjelp av visumadvokat til å fylle ut og sende inn visumsøknadene. I utgangspunktet er de utsendt fra Norge og med lønn herfra (men skattlagt i USA), og så er stillingene knyttet til en av kirkene våre – New York, Miami, Houston, San Francisco og Los Angeles/San Pedro. Da må stillingene inneholde nok av kirkelige oppgaver og vi må kreve nok kirkelig bakgrunn fra søkerne, blant annet medlemskap i Den norske kirke, eventuelt Den Evangelisk Lutherske Frikirke (vi har ikke testet den siste varianten i en søknad). Studentpresten vår blir søkt gjennom kirken i New York, ettersom det er basen for tjenesten per i dag, og vi har i søknaden angitt at den betjener norske studenter over hele USA, og det har blitt akseptert. Men det er viktig at det sikres at stillingene er nok kirkelige, at søkerne har nok kirkelig bakgrunn, og kirkene har en formell status med Bylaws etc. Det er leder på kirken, alternativt leder av kirkerådet, som står som underskriver av søknadene. Vi bruker også stillingstitler som kan være gjenkjennelige i USA, som Director of Hospitality, Port Chaplain, Congregational/Deaconal Worker, Senior Pastor, Associate Pastor. Søknadene er ofte på 150-200 sider, med all mulig form for dokumentasjon. Det anbefales også sterkt å bruke en visumadvokat, i tillegg til å betale for Premium Processing. Da får vi svar innen 15 dager – hvis ikke kan det gå 6-9 måneder, eller lenger. Vi pleier å få 30 måneders visum i første runde og så kan det søkes om 30 måneder til.*

Runda pluggar i fyrkantiga hål

Även om mina samtal med kyrkoråden och personalen på plats antyder en önskan om att återgå till ordningen med svensk anställning och arbetsgivaransvar hos SKUT, finns också sådan som skaver i förhållande till kyrkokansliet.

Det stora stöd som trossamfundet ger till utlandsförsamlingarna kräver naturligtvis ordning och reda i redovisning av finanser och verksamhet. Det förstår alla. Men mötet mellan den volontärberoende, rörliga, nydanande verksamheten och kyrkokansliet tunga administrativa överrock, upplevs ofta krävande (för att inte säga kvävande) och omöjlig att leverera på. När församlingsinstruktionen får backning för att den saknar en barnkonsekvensanalys som bland annat ska innehålla uppgifter om hur många barn som finns i regionen suckar kyrkoherden: ”Hur ska jag kunna veta det? Ingen, inte ens konsulatet, har uppgift om hur många svenskar det över huvud taget finns i regionen.” Eller när redovisningsperioder sammanfaller med den intensivaste arbetsperioden för julbasaren som man är helt ekonomiskt beroende av. Då skapar det inte bara frustration utan också obstruktion och bristande respekt för uppgiftens betydelse som ett försvar mot känslan av misslyckande.

Vad som går att göra åt denna kulturkrock är inte givet, men en översyn av rutinerna är på sin plats. Särskilt om ordningen med lokalanställning bevaras. Under de förutsättningarna har kansliet i praktiken av sagt sig arbetsgivaransvar och behöver bara försäkra sig om att anslagen används så som man kommit överens om. En av de utsända medarbetare jag samtalat med säger vid ett tillfälle: ”Du vet man brukar säga att Svenska kyrkan ska ha låga trösklar, men här, här har vi inga trösklar alls. Det är det som gör det så roligt att arbeta här.” Främjandet av utlandsförsamlingarna behöver vara mer än ekonomisk support. Det innebär också att understödja och så långt möjligt acceptera dessa församlingars egenart.

”Här har vi inga trösklar alls”

5. Några alternativa utvecklingsmöjligheter

Mot bakgrund av avsnitten 2–4 antyder jag här slutligen tre olika förslag på hur verksamheten skulle kunna förändras och effektiviseras och/eller minska kostnaderna. Alla varianter innebär viss ekonomisk besparing, minst så i det första förslaget och mest den tredje.

Oavsett vilket alternativ som än väljs inför för verksamheten i USA bedömer jag att

- ökad samordning mellan de svenska församlingarna bör utvecklas. Förslagsvis skulle man kunna göra en församlingssammanslagning med kyrkoherde i New York och församlingsherdar och församlingsråd på de andra platserna. I kyrkoherdens uppgift skulle ingå att främja en känsla av samhörighet och gemensamt ansvar för helheten hos utsänd personal oavsett var man är tjänstplacerad. Detta bör kunna ske genom regelbundna digitala samlingar och fysiska arbetsmöten till exempel varje tertial.
- den mobila verksamheten bör läggas ner
- ökad samordning med Norske Sjømanskirken eftersträvas både av ekonomiska och arbetsmiljömässiga skäl
- ordningen med lokalanställning av utsänd personal bör omprövas
- en översyn av redovisningsrutinerna bör göras
- domkapitlet i Visby måste ta ansvar för att församlingsinstruktioner skrivs och hålls uppdaterade så att instruktionernas målskrivning kan följas upp i samband med verksamhetsredovisning och äskande om fortsatta anslag.

A. Fyra församlingar

En variant är att behålla alla fem nuvarande platser som nav för fortsatt verksamhet i USA. New York och Washington DC skulle dock med fördel kunna slås samman till en församling. Precis som vid församlingssammanslagningar i Sverige skulle ett församlingsråd kunna finnas kvar i Washington DC med ansvar för att organisera verksamheten. Liksom nu skulle New York sända en präst en gång i

månaden. Fördelen vore förutom minskad byråkrati för Washingtonförsamlingen att den ekonomiskt starka New York församlingen skulle kunna bidra till stabilitet i Washingtondelen. En personalförstärkning i New York skulle på sikt även kunna innebära en viss utökning av verksamheten i Washington DC så att församlingen i högre grad än nu skulle kunna erbjuda pastoral omsorg till svenskar i området. Med all respekt för den grupp människor som regelbundet samlas till gudstjänst i Washington DC är det oundvikligt att konstatera att den lilla församlingen målsättning inte sträcker sig längre än till att vara just en gemenskap för svenskar i regionen som vill fira gudstjänst på svenska. Medlemmarnas sociala och diakonala engagemang kanaliseras på annat sätt än genom den svenska församlingen.

De övriga församlingarna blir kvar som nu, men för alla församlingarna gäller att de inom ett antal år måste öka sin egenfinansiering. För närvarande betalar SKUT förutom personalkostnader lokalhyra som motsvara ca 94 000 USD/år, en kostnad alla församlingar på sikt borde kunna bära själva.

Verksamheten i de nuvarande församlingarna bedömer jag vara tillräckligt stabil för att kunna vara en långsiktig lösning så länge SKUT finansierar samma antal tjänster som idag.

Förslaget är inte beroende av vilken form för anställningsavtal som väljs men det skulle underlätta för kyrkoråden, öka möjlighet till styrning och skapa större anställningstrygghet om utsänd personal var anställda av kyrkostyrelsen.

B. Tre församlingar

En annan möjlighet är att behålla Florida och New York/Washington DC som nu (eller som enligt förslaget ovan) men att flytta tjänsten i San Francisco till Los Angeles. San Francisco skulle dock kunna bestå som församling med en tillresande präst en vecka per månad. Det skulle innebära en stor besparing för församlingen vad gäller tjänstebostaden. I de norska lokalerna finns en studio med kök som skulle kunna bokas upp för dessa veckor vilket skulle bli betydligt billigare än vad tjänstebostaden är idag.

För SKUT innebär det här förslaget kanske inte större ekonomiska besparingar än i förslaget ovan men denna lösning skulle minska ensamarbetet för den utsände prästen och bidra till att stärka ett arbetslag i Los Angeles. Det skulle därmed också minska risken för att verksamheten både i Los Angeles och San Francisco plötsligt står utan präst på grund av oplanerade avslut och långa handläggningstider vid nyanställningar.

I San Francisco finns idag en lokalt anställd administratör och barntimmeledare mm. Det skulle öka stabiliteten om den tjänsten skulle kunna knytas närmare den norska kyrkans arbetslag så att mer av gemensam verksamhet skulle kunna erbjudas. Detta skulle i så fall initialt inte lösas på församlingsnivå utan lyftas för samtal mellan de två kyrkorna och förhoppningsvis ingå som en del i uppdragsbeskrivningen för tjänsterna på plats.

Förslaget är inte beroende av vilken form för anställningsavtal som väljs men det skulle underlätta för kyrkoråden, öka möjlighet till styrning och skapa större anställningstrygghet om utsänd personal var anställda av kyrkostyrelsen.

C. Två församlingar

Den mest radikala lösningen vore att behålla endast två församlingar och i så fall Los Angeles och New York, dvs en församling på varje kust.

I valet mellan San Francisco och Los Angeles bedömer jag att behoven är störst i Los Angeles som också har den mest stabila ekonomin av de två. Visserligen dras man med problematiken kring lokaliseringen där San Franciscos lokalisering är vida överlägsen, men Los Angeles församlingen är en mer robust organisation.

På östkusten står valet mellan Florida och New York där New Yorks med sitt hus och stabila ekonomi har en klar fördel. Församlingen i Florida är visserligen mycket välfungerande med tanke på den

besvärliga tjänstesituationen under många år, men når ut till betydligt färre jämfört med de andra församlingarna.

Med endast två församlingar med nuvarande bemanning skulle besparingarna naturligtvis bli stora. Förutom lokalhyra för San Francisco och Florida motsvarande ca 61 000 USD skulle det innebära två tjänster mindre jämfört med idag.

Förslaget är inte beroende av vilken form för anställningsavtal som väljs men det skulle underlätta för kyrkoråden, öka möjlighet till styrning och skapa större anställningstrygghet om utsänd personal var anställda av kyrkostyrelsen.

En kyrkoherde och två församlingsherdar

Jag bedömer att det förslag som sammantaget bäst svarar mot behoven samtidigt som det har förutsättning att minska den skörhet som beror på för stor personalomsättning är B.

I stället för tre församlingar kan man med fördel tänka antingen ett pastorat med tre församlingar men ännu hellre en enda församling med en kyrkoherde i New York och två församlingsherdar. En i Los Angeles och en i Florida.

Den organisering av arbetet jag bedömer har bästa förutsättningar innebär att

- New York och Washington DC slås samman till en enhet
- prästtjänsten i San Francisco flyttas till Los Angeles men med tjänst i San Francisco en vecka i månaden
- alla de nuvarande församlingarna bildar en gemensam församling med kyrkoherde i New York och församlingsherdar i Los Angeles och Florida
- som *en församling* delas ansvaret för helheten både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Med andra ord skulle den ekonomiskt relativt starka New York-delen kunna stötta de andra delarna vid behov
- den mobila verksamheten läggs ner men USA-arbetslaget under ledning av kyrkoherden kan vid behov ta ansvar för viss mobilitet

Här finnas möjlighet till en del besparingar för nationell nivå i form av indragna anslag till lokaler (motsvarande ca 1 miljon kronor per år) och indragen tjänst för mobil präst (idag motsvarande 70% av tjänst).